

FEIZ HA BREIZ

Priz : 6 real (1 fr. 50)

Taolenn X: de Langlais.

NEDELEG 1939
Genver 1940

PEOC'H WAR AN DOUAR
D'AN DUD A YOUL VAT !

FIENZ HIA BRIEZ

Rener : Y. V. PERROT

DONEDIGEZ HOR SALVER

« Er penn kenta edo ar Ger...

« Bez e oa ar sklerder wirion a sklera kement den a deu er bed-man.

Er bed e oa hag ar bed a zo bet graet gantan hag ar bed n'en deus ket e anavezet; en e beadra e teuas hag e dud n'hen degemerjont ket; d'ar re hen degemeraz avat, e roas ar c'halloud da veza mibien da Zoue !... (St. Yann I.9-12)

Setu petra 'skriv an abostol sant Yann diwarbenn ginivelez ar C'hrist er c'hraou breman ez eus naontek kant vloaz.

Hor Zalver a gendalc'h atao da ober e ziskenn e-touez an dud, met, p'en em gav gant tiez e grouadurien, daoust ma 'z eo an tiez-se d'ezan, e chom a-zav, e sko war an nor hag e c'hortoz ken na vezo lavaret d'ezan: « **Deuit en ti !** »

Ma ne leverer netra e kendalc'ho e hent met ma leverer: « Deuit tre ! » ez ay en ti ha neuze e splander a skleraz kement kern a zo en ti-se, ha da heul ar sklerijenn e vezo urz ha da heul an urz, peoc'h !

E ti e grouadurien n'her pedont ket, Jezuz ne laka ket e dreid hag eno n'eus nemet tenvalijenn ha da heul an denvalijenn, an dizurz ha da heul an dizurz, ar brezel.

Gant a raimp diouallomp na dremenfe Hor Zalver ebtiou d'eomp heb ober e ziskenn en hor c'her ?

Piou a oar ha dizrei a ray ken ?

N. 1060

PIUS XII

PENAOB KAOUT PEOC'H ?

Pennadou tennet eus al lizer-meur Summi Pontificatus.

En aner eo e vezo gortozet gwelet eur wellaenn vras o tont warlerc'h trouz ar brezel ha trec'h eur gostezenn, rak ar skiant-prena a zo aze evit diskouez n'eo ket evelse eo tegaser gwellaenn er bed.

— 2 —

Silvidigez ar poblou ne deu ket diwar an harpou a gaver en diavêz ; ar c'hleze a c'hell skriva an doareou d'en em gemeret evit kaout ar peoc'h, met ne grou ket ar peoc'h. An nerzou a dle nevezi an douar a dle dont eus an diabarz, eus ar spered ; urz nevez ar bed, ar broadou hag an emglecious etre broadou kercent ha ma vezo kouezet ar stourmadou breman, arabad e vezo e ziazeza war drêz rinklus reolennoù bresk dispennet dillo gant froudennou direiz eur bobl pe eun den ; reolennoù an urz-se, ret e vezo o diazeza war roc'h divrall ar gwir naturel ha war gelennadurez an Aotrou Doue.

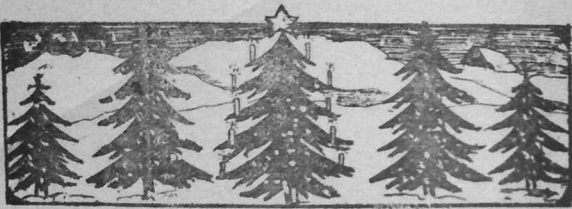
...Ar pezh a glask an Iliz a zo bet diskleriet splan gant an Elez war gavell Mab Doue en em c'hraet den, pa gament : **Gloar da Zoue e barr an nevez ha peoc'h, war an douar d'an dud a youl vat.** (Luc., II, 14). Ar peoc'h-se ne c'hell ket ar bed rei a zo bet lezet evel eun tenzor d'e ziskibien gant Hor Zalver e-unan pa lavare : **Me lez ganeoc'h va feoc'h, me 'ro d'eoec'h va feoc'h.** (Yann, XIV, 27) hag oc'h heulia lezenn gaer ar C'hrist, ema an diverra amezi en daou c'hourc'hemenn diwarbenn kerent Doue ha kerent an nesa, eo ez eus bet eneoù a vilionou, hag o deus kavet ar peoc'h her c'hav atao hag her c'havo bepred.

An Istor, leshanvet ken dres, gant eur prezaer romad, daou vil bloaz a vezo dizale, **Magistra vitæ, Mestrez ar Vuhez** (Cic. Orat. I, II, IX), a ziskleri peger gwir eo komz ar Skritur ne vezo peoc'h ebet-morse evit an hini a stourm ouz Doue (Job. IX, 4) rak ar C'hrist hag Hen hepken eo « ar maen korn » (Eph. II, 20) e c'hell an den hag ar broiou kaout warnan haro ha silvidigez.

...Kement tra avat a vo klasket sevel ma n'hen diazezer ket war gelennadurez ar C'hrist a vezo savet war drêz hac a zisvalo hac e kouezo, hep dale en e boull. (Cl. Matth. VII, 26, 27).

PIUS PP. XII.

— 3 —

Gizioù koz

Gizioù kaer

nedeleg

Hol lennerien a gavo aman warlerc'h pennadou diwarbenn Nedeleg e Breiz-Izel, e Breiz-Veur, en Elzas, e Bro-Flandrez hag et Pologn.

C'hoant hon divije bet da gomz eus muioc'h a vroioù eget ne reomp, met gant an amzer-brezel-man, n'eo ket aes kaout kenlabourerien e pell-bro.

Nedeleg e Breiz-Ize!

Kanerien noz diweza ar bloaz

gant Mari RIVOALLAN, renerez Kelc'h Keltiek Sant-Nicolas ar Pelem.

E Kerne-Uhel, gwechall, epad amzer Nedeleg ha dreist-holl epad an noz tre an 31 a viz kerzu ha Deiz kenta ar Bloaz, strolladou kanerien a rae tro ar c'herriadennou; chom a raent a-zav dirak an nortioù da c'houlenn da genta, digant mestr an ti, an aotre da gana :

Mar d'oc'h kontant, ni a gano
Ha mar n'oc'h ket, ni a davo !

Evel just, e veze roet d'ezo a galon vat an aotre a c'houlennent, ha neuze e roent tro da c'houzout da ober petra e oant deuet :

Ni a zo daou baourkez kaner,
Deuet heneoz da bourmen,
Vit enori 'r Mabig Jezuz,
Herve al lezenn anstien !
Ar Mabig Jezuz zo ganet,
En eur c'hraou e Bethleom,
Tre eun ejen hag eun azen,
• **War eun dornadig plouz ha foenn.**

Hag e kendalc'hent gant o gwerz, leun a spered kristen :

Jezuz e kenver an noz-mañ,
A gomansas da skuilh e wad,
Evit rei d'an holl gristenien,
Holl a-unan o derou mat !

Echu ganto ar werz-se, ar ganerien hag a oa-chomet betek neuze e toull an nor, a c'houlenn beza digemeret en ti :

Deuit da zigeri d'imp an nor !

...Ha dal ma vezent ebarz, arak mont da azeza e korn an oaled, e kanent a bouez-penn koublajoù o hetou mat :

Eur bloavez mat a hetomp d'oc'h
Eur bloavez mat digant Doue
Ar Baradoz fin ho puhez,
Mar deo-se bolontez Doue !

Ar c'hiz-se, hag a blijte koulskoude d'an holl, war ar mézioù, a oa o vont da goll; eur wech aet ar ganerien goz d'ar bed all, ne chome den ebet ken evit kana war o lerc'h !

Ha setu m'en deus sonjet Kelc'h Keltiek ar Pelem adsevel ar c'hiz-Nedeleg-se, ken karet gant o zud koz.

Ha tud Sant-Nicolas ar Pelem o deus gallet klevet epad an noz etre an 31 a viz kerzu 1938 ha Deiz ken-

ta ar Bloaz 1939, moueziou yaouank, lirzin, o kana dre wenojennou ar Pelem, gwerziou Nedeleg hag ar Bloavez mat.

An holl a zo bet laouen bras ouz o gwelet, ha grêt o deus d'ezo eun digemer ken karantezus ha gwechall goz... En eur digeri an nor, ar re goz a deue an dour en o daoulagad o welet ar re yaouank o la-kaat da adveva gizioù kaer amzer o yaouankiz !...

Ar c'houignou-ler

gant M. KERBRIEG.

E Leon hag e Kerne, eteo Nedeleg a zo anavezet gant an holl ; ar pezh a veze devet gwechall goz en enor d'an heol, a vez devet breman en enor d'ar Mabig Jezuz.

**An heol ne vez morse mantellet gant an noz.
Hag a skleray, dalc'h-mat, liorzou ar baradoz !**

Gouel Nedeleg eo ivez gouel ar gwestell e Kerne ha gouel ar c'houignou e Leon.

E meur a barrez e goueled Leon, gwechall da c'hortoz oferenñ an hanter-noz e veze gwelet andur o c'hoari terri kouignou, gant kouignou leshanvet kouignou-ler, ker gwenn ha ma 'z oant hag an hini e koueze gantan ar bizenn kuzet er gouignenn, en devoa ar gouignenn da baea ; ar re a veze ket er pellgent ne zistroent morse eus an oferenñ hanter-noz, hep prena kouign da zegas da dud gêr, hag ar vugale vihan, pa zihunent o c'have en o gweleou !

Nedeleg e Breiz-Veur

gant MEIRION.

AN UHELVAR, AR C'HELENN HAG AR PUDDING.

E Breiz Veur, gouel Nedeleg a vez lidet bep bloaz gant kals a don gand ar Vretoned kouls ha gand ar Gaozon.

Eur gouel iliz hag eur gouel tiegez eo eus ar c'hen-

orp ue p ded e : d'ar zal-debri e stigner illo, uhelvar na kelemn ha da c'houel Nedeleg, da goan, eur wech ma vez debret ar c'hilhog-indez, e vez degaset war an daol, an tan enni, ar gouign vrudet a c'halvont **pudding**.

Da c'houel sant Stephan emañ ganto dervez an Derou mat.

PETRA DA GAOUT EVIT OBER EUR « PUDDING ».

Eul lur hanter blokadou rezin sec'h ; eun hanter lur rezin Korinthe ; eun hanter lur kroc'hen avalou oranjez pe avalou sitrons laket d'en em viret er sukr ; tri gartouron minvig bara ; tri gartouron soa-leue ; eiz vi ; eur werennad gognag.

PENAOS OBER EUR « PUDDING »

Trouc'hit ar rezin dre an hanter da denna ar greun anezo ; gwalc'hit ha sec'hit ar rezin Korinthe ; drailhit munut, munut, ar soa-leue ; munudit ivez ar c'hre-c'hin oranjez ha sitrons ; bruzunit bihanna ma c'helloc'h ar bara ; peho peus graet kement-se touezit an holl draou-se ha lakit ganto an eiz vi hag ar werennad gognag ; touezit mat adarre ha lakit ho kouignenn da boazat epad eiz eur, en eur moull pe en eun tamm lien goloet a vleud.

A-raok servicha ar gouignenn, da seiz Nedeleg, sankit en ho c'hreiz eur skourrig kelemn ; skullhit warni hag en dro d'ez eun werennad all a gognag ha lakit an tan ennan ma ne vezo gwelet nemet tan, war ho plad, p'hel lakeoc'h war an daol !

Alies, dreist holl war ar mêz, e vez laket er gouignenn eur walenn gour, eur pezh arc'hant hag eur veskenn zir ; an hini a dap ar walenn a dle dimezi er bloaz warlerc'h ; an hini a dap ar pezh-arc'hant a vezo pinvidik bras hag an hini o gouez ar veskenn gantan a jomo da blac'h pe da baotr yaouank koz !

Gwasa pezh a zo ar brezel a laka tristidigez war ar gouelioù laouena !

Nedeleg e Bro Elzas

gant A. Streit.

An Itron A. STREIT, deuet da glask repu e Breiz a zo bet eurus o rei da anaout da Vreiziz penaos e lid Elzasiz Nedeleg.

AR C'HRAOU, AR WEZENN SAPR HAG AR BUGEL NEDELEG.

En Elzas, kouls hag e broiou all an Hanter-noz, Nedeleg a zo eur gouel eus ar re vrasa; epad peder zizun an Asvent emañ an dud, dre holl, o teski kana kanaouennou en enor d'ar Mabig bihan; derc'hent ar gouel, ar wazed, war ar mêz a ro an dourn d'o beleien da gempenn o iliz hag a ya gant ar c'harr da gerc'hat sapr da gaerac kraou ar C'hinivelez.

Epad amzer Nedeleg, e vez salud ar Zakramant, bemdez, diouz an noz, hag ar c'hraou, a vez neuze sklerijennet, en eun doare didius. Personachou ar c'hraou o devez, ment an dud, e eleiz a ilizou.

E kement ti a zo en Elzas, e kêr kouls ha war ar mêz, e kaver gwezenn Nedeleg hag e vez staget outi kouignou, kraon ha madigou, gant eur c'houlouenn e beg pep skourr.

Dindan ar wezenn emañ ar c'hraou, e kaver ennan ar Mabig Jezuz, e dud, e bastared hag e rouaned, kizellet holl, gant daouarn ijinus gwazed an ti, epad nozveziou hirr ar goanv.

Ar vugale, na petra 'ta, o devez difenn da vont er zol m'ema enni ar c'hraou ken na en em gav Noz Nedeleg. Neuze, goude koan, an holl, tad, mamm ha bugale a en em vod en dro d'ar wezenn sapr, sklerijennet gant ar goulou a zo e beg he skourrou hag e kaner, holl a-unan, kanaouennou Nedeleg, desket en deiziou a-rock.

Ar bugel Nedeleg, (da lavaret eo eur plac'hig vihan gwisket gant dilhad gwenn he fask kenta hag a oa e kuz epad ar ganaouenn) a en em ziskouez neuze hag a rann, etre ar vugaligou, ar madigou a zo a-ispilh ouz ar wezenn.

A-rack an oferenn hanter-noz, e vez laket, e pep ti, gwezenn Nedeleg harp ouz ar prenestr, gant he goulou war enaou, ha setu ma teu he sklerijenn da ziskouez sklêr an hent d'an dud a vez o vont d'ar pellgent.

Eun dudi e vez neuze, er c'heriou, dreist-holl, bale ouz ar sklerder a strink diouto gwez Nedeleg, a-bep tu d'an hent.

Ra viro Bro-Elzas da virviken he gizioù koz, ker koant ha ker kristen.

Nedeleg e Bro-Flandrez

'gant J. M. GANTOIS, penn-rener Kelc'hioù yaouankizou Bro-Flandrez.

Daoust d'ezan da veza breman dindan an armou, an A. GANTOIS en deus bet ar vadelez da skriva a ratoz-kaer evit Feiz ha Breiz penaos e vez lidet gouelioù Nedeleg en e vro hag e broiou an hanter-noz.

Plijadurus e vo da bep Breizad her gouzout.

MAMMENN GOUEL NEDELEG

Gouel Nedeleg a zo ar vammenn anezan e broiou an hanter-noz.

Gant ar C'hermaned edo ar c'hiz, kent Hor Salver, da lida eur gouel bep bloaz, d'ar 25 a viz Kerzu, en enor d'an heol, hag ar gouel pe gentoc'h ar gouelioù-se, a bade gante betek trizek dervez.

Ken boazet e oa an dud outo, ha ken karet e oant ganto, ma n'he deus ket klasket, an Iliz, o distruja. Eus ar gouelioù pagan-se avat, he deus graet gouelioù kristen. Evelse ez eus bet graet evit meur a c'houel all, e penn kenta an Iliz, er broiou keltiek koulz hag er broiou germanek: an tantajou a reomp breman bep bloaz en enor da sant Yann Vadezour a zo graet war skouer an tantajou a c'houeze ar Gelted koz, d'an hevelep-deiz, da enori an heol, ar vez a oa evito Nedeleg an Hanv. evel ma 'z oa ar 25 a viz Kerzu Nedeleg ar Goanv.

Ar reolenn-se, da gristena ar gouelioù hag ar gizioù pagan a zo bet skrivet, ha roet lusk d'ezhi gant ar Pab Sant Gregor, pa skrivas en eul lizer, brudet bras, d'an abad a Ger Gaint (Cantorbery): « Arabat eo distruja nag ar gouelioù, nag ar gizioù, nag an templou pagan. Ret eo avat ober anezo gouelioù, gizioù ha templou kristen. »

Setu perak he deus an Iliz, e broioù an hanter-noz, dibabet ar 25 a viz kerzu evit lida ginivelez Hor Salver Jezuz-Krist, ha graet eus an deiz-se, unan eus brasa gouelioù kristen a zo er bloaz. Diwezatoù, ar c'his santel-se a en em skignas e Rom hag er broioù kristen all eus ar bed.

Ouz sklerijenn an evezadennoù-se, e komprenimp breman perak o deus gouelioù Nedeleg kement a lusk e broioù an hanter-noz, azalek an Elzas betek an Tyrol.

Souezus eo gwelout penaoz eo deuet ar wezenn sapt da weza, evel pa lavarfed, arouez Nedeleg. Ar wezenn-man a vez kavet hag a zo bet atao, ar wezenn ar muia skignet e broioù Germania; hag e buhez ar C'hermaned koz, he deus bet edoug ar wech eur plas frank-frank.

Goulskoude, mar deo **Gwezenn Nedeleg (ar wezenn sapt)** skignet ha brudet kenan e-touez an Alamanned hag ar Zaozon, ar voazamant-se, n'eus ket anezi e Bro-Flandrez nag er Broioù-Izel (Pays-Bas). Ma c'h en em skign hirio, eo dre ma teu eus an dia-vêz.

GOUEL KRISTEN. GOUEL AR GER

E Bro-Flandrez, Nedeleg a zo dreist-holl eur gouel kristen: oferenn, alies oferenn hanter-noz, a zo eun dudi gant he c'hantikou hag ar gizioù kaer a vez ouz he heul, dreist-holl war ar mêz. Bez eo ivez eur gouel ar gêr. Ar vuhez a familh eo ar pez a gaver a gaera e Bro-Flandrez. Ouspenn dre-holl c'houi gavo kraou Nedeleg.

GIZ AR C'HOUGNOU REZIN

E Bro-Flandrez eman ar c'hiz, da Nedeleg da ober kouignoù, d'ezo furn eur c'hrouadurig mailhuret, eur groaz engravet war o c'hreiz, da zigas da sonj eus ar Mabig Jezuz. Er c'houignoù-se, e vez laketa peuvuia e-leiz a rezin a zeu eus ar Grès ha kement a implij, a vez graet eus ar rezin-se er broioù a zo a-hed mor an hanter-noz, m'he deus ar vro-man, eur strolladig-listri, savet a-ratoz evit kas ar frouez-se d'ar Beljik, d'ar Holland ha da Vro-Flandrez.

N'eus ket eur bugel ha ne resevfe ket eur gouignenn. Reseo a ra unan pe veur a hini, digant e gerent, e baeron, e vaeronez... Er c'hevredigezioù eman ar c'hiz zoken, d'o c'hinnig da izili ar gevredigez ha d'ar vignoned, hag ar parrezioù a zalc'h start d'ar c'hiz koz-se.

SANT NIKOLAS, MARC'HADOUR C'HOARIELLOU

Ar vugale avat ne resevont, da Nedeleg, netra all ebet ouspenn ar gouignenn-se. Ano ebet ganto da lakaat o bouteier er siminal: ar Mabig Jezuz, marc'hadour braoigou, c'hoarielloù ha madigou n'eo ket anavezet ganto. Sant Nikolas eo a zalc'h al labour-se evitan; setu petra 'ra d'ezan beza ker brudet er vro-man, ha d'e c'houel beza ker bras. En deiz-se eo e vez laketa ar bouteier er siminal ha stageta al loereier a ispiilh ouz treid ar gwele.

Ar c'hiz-se a zo gwell-aze evit ar Mabig Jezuz. E-velse, da vihana, pa zeu ar vugale da c'houzout n'eo nemet eur sorc'henn ar gredenn-se, n'int ket techet da gredi eo sorc'hennou ivez ar pennadoù all eus buhez ar Mabig-Doue. Hag e vefe Sant Nikolas diskredet, an droug n'eo ket gwall vras, ha ne gredar ket e vefe re feuket gant kemend-all.

Ganimp, evel ameoù, eman ar c'hiz da lakaat en oaled eteo Nedeleg da noz ar pellaent.

Kalz a vefe c'hoaz da lavarout war ar c'hanouennoù flamankek diwarbenn Nedeleg, ken kaer ha ker pinvidik.

GIZ SOUEZUS AR ROUANED

C'hoaz eur c'hiz souezus, e Bro-Flandrez da lida Nedeleg: padout a ra ar goueliou ganeomp betek gouel ar Rouaned. D'an deiz-se ivez, 6 a viz genver, eo e kloze gand ar C'hermaned kozgouel Nedeleg ar goanv, en enor d'an heol hag aze eo eman an abeg en deus graet d'an Iliz lakaat gouel ar Rouaned d'an deiz-se.

Gouel ar Rouaned en deus kalz a vrud e Bro-Flandrez. Setu amañ eur c'hiz farsus a gaver amañ da genver an deiz-se: tud ar bobl, tri ha tri, a laka gwis-kamanchou ar Rouaned Maj, hag ez eont dre ar c'herriadennou, a zor da zor en eur gagan kancouennou koz:

Daar waren drie Kouigen
Die Kwamen met een ster...
Bez ez oa tri Roue

A zeuas da heul eur steredenn

E-keit-se, unan amezoa a laka tro en eur steredenn baper arc'hantet perlezennet, soeg ouz penn eur vaz. Ar c'hiz-se, bet aet kuit, e lec'hioù a oa, a zo bet deuet endro goude ar brezel all.

Er c'hancouennou koz-noe-se, diwarbenn an tri Roue, ez eus amezoa eus eun « trizekvet dervez. Henez eo dervez diweza goueliou an Heol da amzer hor c'hentadou pell.

Gouel ar Rouaned er Pologn

Gant Gouel ar Rouaned, emañ ar c'hiz er Pologn, da venniga pakadennou bihan goloet gant paper alacouret a zo enno tammou kleiz (craie) ha greun all, da verka an aour, an esans hag ar myrrh.

En eur zistrei d'ar gêr, pe a-wechou goude beza grêt eur weladenn d'eur beleg, an dud a skriv war dor o zi, gant unan eus an tammou kleiz benniget-se, al lizerennou-mañ: G. M. B. da lavaret eo lizerennou kenta hantou an Tri Roue, Gaspar, Melchior ha Balthazar, a deuas da saludi ar Mabig Jezuz...

Mister Nedeleg

diskleriet e c'hoariva koz ar Vretoned

gant E. ROPARZ, renerez Mésaerien Poullaouenn hag Herri CAOUISSIN.

Bet omp o welet Jann Riou, an hini a zo karget eus ar C'hinivilez a c'hoarier e Poullaouen bep pemp bloaz. Setu amañ an diviz a zo bet etrezomp:

— Dont a reomp, Jann, d'ho kwelet a berz rener

Feiz ha Breiz, — a deuas amañ tri bloaz zo, gant eun den gouiziek (1), da c'houlenn eus ho kelou?

— Sonj mat am eus, Lavarit d'ezan e ya an hini goz en dro bepred, ha ma ne vije ket deut ar brezel

mezus-se, e vije c'hoarier er bloaz-mañ c'hoaz ar **Pastorale**. Neuze, marteze, e vije deut an den-se da welet ar pezh-c'hoari.

— Yaouank oc'h c'hoaz, Jann, emedomp ha pa vezo echuet ar brezel, c'houl a c'hella mont adarre en dro gant ho pezh-c'hoari!

— Tremenet eo va zri bloaz ha tri-ugent. N'oun ket ken yaouank. Bremañ zo tregont vloaz em boa c'hoarier barz ar pezh, roll an arc'hael Gabriel. Diou wech em eus bet ar roll-se, hag eur wech, hin! ar Werc'hez.

Pemzek vloaz a zo abaoe ma 'z oun kroget da zeski ar re yaouank da c'hoari ar **Pastorale**.

— Daoust ha pe hano brezonek en deus ar **Pastorale-se**?

— N'em eus ket bet klevet hano all ebet nemed hennez.

— Petra sonjit, Jann, eus ar pezh-c'hoari-se?

— Petra, va merc'h? An dra-se a zo eun dra gaer, (1) an doktor Choizen, eus an Holland, mirour Leordi ar Peoc'h, e La Haye, a rae d'ar mare-se eun enklask war c'hoariva koz ar Vretoned.

eun dra relijion.

Ha Jann Riou a zistage ar gerliou diweza man gant karantez ! karout a ra ya, « he » **Pastorale**, ha mirout a ra evel eun tenzor skrid ar pezh-c'hoari-se.

Jann Riou n'eus ganti, nemet eun adskrid grêt ganti he-unan. Ar skrid gwirion a oa bet moulet e Montroulez, pell amzer 'zo; roet e oa bet d'ezhi gant eur vaouez, a zo maro abaoe. Houman he devoa bet al leor digant eur voereb, he hano Perrin Kere, aet d'ar bed all ivez siouaz, rak hi a ouie kalz a draou diwar-benn ar pezh c'hoari, evel hano an oberour, ar wech kenta m'eo bet diskleriet hag all !

Ar pezh a ouezomp, da vihana, eo ez eo bet diskleriet gant ar re a oa o labourat er min aman, kant vloaz bennak a zo. Lavaret e vez ivez, eo bet savet ar pezh gant unan pe meur a hini eus micherourien ar Min.

Tregont vloaz zo, eo bet diskleriet brao kenan, war a leverer, **Pastorale** Poullaouen, gant 60 kaner ha kanerez dispar.

Dibabet hon eus lodennoù eus ar pezh-c'hoari, a vo lennet gant plijadur :

Pa zav ar gouel, al leur-c'hoari a zo goullou. Klevet a raer an **Tad Eternel** koz o kana :

Deus aman Gabriel

Depech da 'n 'omb brepar

Evit ma tiskenn!

Breman war an douar,

Etouez va eled out bet choazet

Evit annonsi

Mister Redempcion ar Bed.

An Arc'hael Gabriel a ziskenn war an douar evit rei da anaout da Vari eo bet dibabet evit beza Mamm da Zalver ar Bed. Mari a zo estlammet hag a c'houlenn :

Piou oc'h c'houi, na pe lec'h ?

Estonet oun meurbet

O klevet ho langaj,

Ne doun bepred kustumet

— 14 —

Da glevet seurt tud.

Na beza abordet gant hevêlep salud.

GABRIEL

Me zo Gabriel diskennet eus an neuv

Evit annonsi d'eoc'h hoc'h bet choazet

Da veza Mamm Zalver ar Bed.

MARI

Pe aoz va ober mamm ? Me am eus prometet

Da Zoue Eternel, va c'horf ha va guer'ched

An dra-se zo pell 'zo, arretet em c'halon

Gant konje va fried hag e bermision.

...Ar Mabig Jezuz a zo ganet. An aeled a gam ar Gloria in Excelsis Deo.

Ar vesacrien, tra war dro a gousk er maeziou.

Eun ael a zko war skoaz unan anezo evit e zihuna :

Sao, dihun, va mignon, jomez ket kousket,

Deus da welet Jezuz zo nevez ganet,

Ebarz e Bethleem en eul laouer zister,

War eun dournadig foen, ema da Grouer.

Ar Misaer a ra ar maro-bihan : **O ! c'hoant am eus da gousket ha chom a rankan !**

Eur pennad goude e sent ouz an Ael, hag e sav da c'hervel e vignoned. Holl int estlammet gant ar sklerijenn o skedi en noz ha kanaouennoù an Aeled.

Laouen, e krogont da sansal, o bizier ganto :

Dre holl e klevan muzikou

Dre holl e klevan muzikou !

Selaou ! Collin, kaera muzik

A zo dre holl dre ar maeziou

Eun dra bennak zo dreist ordinal

Biskoaz den na welas kement all. °

Eur mesaer all a zigouez hag e kanont a-nevez :

Setu Olier bras aman

Setu Olier bras aman !

Hen ar brasa hag ar sota

Ha vit komans ne oar netra

Kapabl ez eo d'en em instrui

Koulz eo e aviz hag hon hini.

En em gavet dirak ar c'hraou e kinnigont d'ar Mabig Jezuz o denved evel profou en eur gana ha dan-

— 15 —

sal hepred : D'o heul ar bir'hirined a deu, en eur
zambon n'arand ivez, eur poz nanter- chatek, han-

...votre le jour de la Naissance
Lus Mab Doue
En signe de reconnaissance
Barz ar c'hontre
Chantons d'un ar melodieux
Kantikou neve !

...Ha prestig goude, e reont ar c'horoll-se anavezet
mat er gouelioù brezonek : hini Pastored Poullaouen:

Pa voe ganet Mab Jezuz
Ar Roue glorius
An deiz-se oa solanel
Nag a joa oa ive
Na oa bihan bihan na oa bras.
Eur bresant na zigasas,
Evit rei, evit rei, evit rei, rei, rei, rei.
Evit rei da Jezuz
Ar Roue glorius

Ha setu ar gwragez a-ziwar-dro, dilhad ha boued
gant, evit o c'hinnig da Vari, gant pep a gomz ka-
rantezus.

Eus an tu dehou d'al leur-c'hoari, an Tri Roue a zi-
gouez d'o zro, gant o frofou. Eun ael a lavar d'ezo
kemeret eun hent all evit dizrei d'ar ger, hep mont
da welet Herodez ! Neuze, ez eont er mez dijouz an...
tu kleiz !

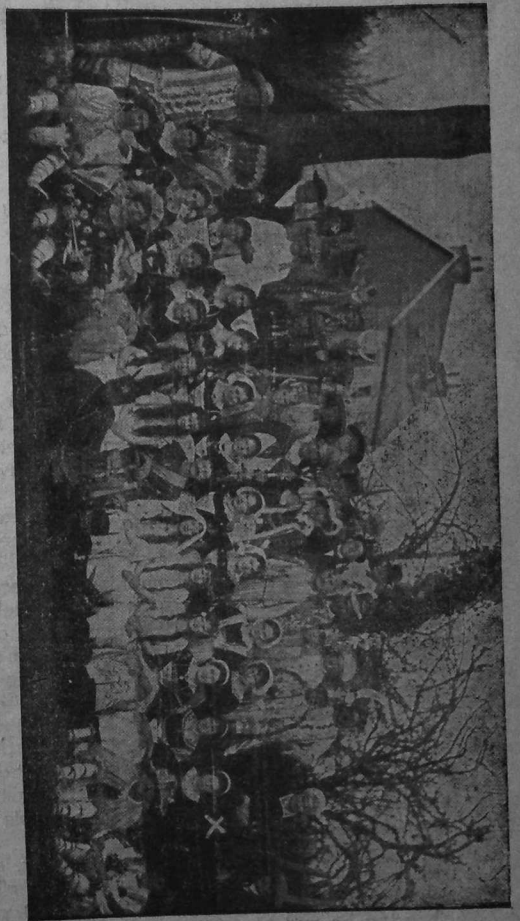
Diwezatoc'h eun ael a bed Josef da dec'hout d'an
Egypt gant Mari hag ar Mabig Jezuz. O zri ez eont
kuit.

Herodez, roue ar Jude, en deus gourc'hemennet
d'e zoudarded laza holl bugaligoù Bethleem. En o
zouez emañ e vab ; magerez hemañ a bed Herodez
da lezel ar vuhez gantan. Met ar roue fallakr a zo
didruez hag e vab a vo lazet evel ar re all !

C'houi a vo daonet ! a youc'h d'ezan ar vagerez ;
hag e weler Paol Gornok gant e ziaoulou, kuzet en
eur c'horn, prest da lammat war Herodez.

D'an traoù gouvezet war al lezenn, Paol Gornok hag e ziaoulou : war ar renk kenta
e kreiz, sant Josef gant e venviou-kel-vez ; ar merc'hed gwisket e Kernevodred a deu da
e zidi ar Mabig Jezuz market gant eur grouz : Yann Riop, renerez ar pezh-houarn a
boe 15 vloaz.

STROLLAD C'HOARIERIEN MISTER NEDDEG POULLAOUENN.

Heman, pa wel an Ankou o tont, a youc'h gant an dizesper ;

Me a zo daonet evit an eternite !

...An diaoulou a lamm warnan ; chadennet eo, hag ar Roue villiget a zo stlpet ganto d'an Ifern !

...Goude maro Herodez, ar Familh Santel a zistro da Vethleem.

An holl c'hoarrierien a deu neuze war al leurenn evit kana eur c'hantik en enor d'ar Mabig Jezuz, da gloza ar c'hoariadeg.

*
**

Setu aze eun diverra eus Ginivelez Poullaouenn, a zo, anêt eo, dre an danvez, an doare-c'hoari, ar gwiskamantou zoken, unan eus peziou c'hoariva koz Breiz, an hini diweza moarvat, rak hini Plouyann, gant **Buhez sant Gwenole**, a zo maro pell 'zo.

En deiz a hirio ne glaskomp ket mirout hor c'hoariva breizek, evel ma oa gwechall. Nevezet ha gwellaet eo muioc'h-mui (Er Bleun-Brugou diweza hon eus gallet her gwelout).

Met, kalz a draou a zo en hor c'hoariva koz hag o deus talvoudegez, ha dâ eo d'eomp kemeret skouer warno.

Ha sur oun, e c'hellfe Jann Riou rei d'eomp meur a gentel. Evelse : ha n'eo ket brao gwelet ar merc'hed, gwisket ganto dilhad kernevodezed, o vont da zaludi ar Mabig Jezuz ? hag ar vesaerien-se o tansal evit diskouez o levenez ? Hag an doare-se da lakat ar Rouaned, deuet war al leurenn eus an tu dehou, da vont kuit dre an tu kleiz, evit diskouez mat ne gemeront ket an hevelep hent da vont d'ar ger ?

An dra-se a zo **c'hoariva gwirion** na petra 'ta !

It ivez da glask diaoulou spontusoc'h eget re Boul-laouen ! ha nag a draou all souezus a vefe da ober hano anezo.

En hano ar brezoneg hag hor c'hoariva, e tleomp kas hor c'houeka gourc'hemennou d'hor c'henvroadez Jann Riou a zo chomet start epad 30 vloaz da c'hoariva he zud koz.

Ra blijo gant Doue e c'hellfe adarre kendelc'her gant he Mister Nedeleg, dal ma vezo deuet ar peoc'h en dro !

Poullaouenn miz Kerzu 1939.

MERC'HED BREIZ

Tud a galon

Dre hir amzer, hag alies dre galz poan, eo bet digaset ar boued chatal d'ar gêr, ha goullouet ar parker da lakaat ed.

Gant sizunvezioù an asvent eo deuet mare ar c'ho-nidegez. Eus an holl labourou a zo da gas en-dro war ar mêz, hini n'ez eo ken bras, ha ken talvoudus, eget henez, rak eus an Douar, evel eus an traou all, eo dies tenna, pa ne laker netra ennan. Abarz kaout ar joa da eosti eo da kemeret ar boan da hada...

Hada ? Met e amzer all ebet, kement eget e amzer ar brezel, n'ez eus ker bras ezomm d'hen ober.

Daoust hag an trec'h ne chomo ket gant ar goz-tezenn grenva er bevans, koulz hag en armou ?

Ar wirionez-se eo a gompene mat kenan ar merc'hed kalonek-se, mammou, priejou, c'hoarezed soudarded aet d'ar brezel hag a welen, en deizioù-man, oc'h arat, hag o taoler, en irvi gleb, ar greun alcaouret a dle beza, gant bennoz an nenv, an eost da zont.

O dremm dic'hoarz ha sioul a verke sklaer edont oc'h ober eul labour a-bouez bras, hag ouz o gwelet, o vont hag o tont dre an dachenn, e vije bet lavaret edont o pedi.

Pebez kentel gaer a reont en-dro d'ezo! Pebez kentel a fizians!

Epad m'eman ar gwazed, du-hont, er penn all, war harzou ar vro, o tifenn he douarou, ar merc'hed-man a labour, en o flas, ar parkeier, hag a strink enno a zourmadou an had prizius a dle rei bara ha nerz da c'hounit ar viktor.

Leun a fizians en douar-se, atao leal, atao yaouank, daoust d'e gozni, merc'hed Breiz-Izel, din eus o c'hoarezed ar brezel all, a labour gant aked ha karantez, hep kila na dirak poan, na dirak samm.

Ma ne vez ket hadet an douar ha savet loened, penaos e vezo kaset ar brezel war araok ha diazezet eur peoc'h padus? Hag ez eont eus an ti d'ar parkeier, dindan an avel hag ar glao, hep sonjal en o skuizder, o sonjal hepken en o dever penn da benn. O na bras ha kalonek eo ar merc'hed-se, ha daoust m'emaint, er gêr, a zo, e gwirionez ivez, war al linenn genta.

Evit lavaret mat, n'ouzon ket piou a zo din da vezo meulet ar muia, pe i, pe ar soudarded a zo war dalbenn an emgann!

Dleet e vije, da fin ar brezel, spilhenna war o bruched ar **groaz a enor**, evel war bruched ar soudarded wella.

Evit ma chomint start en o sav, na mat e vezo d'ezo kaout eur feiz birvidik, gouzout, er boan hag en anken, sellet alies ouz ar groaz, tostaat alies ouz an daol Zantel, dont da zebri ar bara burzudus-se, a ra an dud krenv ha laouen.

Ra zalc'hint sonj ouspenn eo neheut a dra beza gwelet gant an dud. Beza gwelet gant Doue, an dra-se hepken eo a dalv.

L. B.

WAR HIENTCHOU AIR BREIZEL

C. n. 17.666 Kl. O.C.P.I.

EUS BREIZ-IZEL D'AL LINENN-DAN

Kuitaet am eus va mignoned, e-kreiz ar vouilhenn, en eur gar a Vreiz-Izel, eur sadornvez, da zek eur noz, ar mousc'hoarz, marteze, war va muzellou, va ene, avat, beuzet en eur mor a distridigez.

Hag en eur gimicada diouz va Breiz e sonjen c'hoaz ennoun va-unan, ne vije ar veaj-man, marteze, nemet eur bourmenadenn. Siouaz, avat!!!

Wardro Pariz, a gave d'eomp, edomp o vont da gampi, ha padal, ar marc'h-du, dre forz termal, en eur c'haloupadenn a hanter-kant eurvez, a dreuzas Bro-C'hall en he-fez, hag hon diskennas, d'an trede deiz, da deir eur goude lein, e-kreiz ar mêziou, nepell diouz an enebour.

Tri dervez en tren! e bagoniou-kezeg! sklerijen-
net-en'noz gant tammou leterniou, a-istribilh a-zioch

hor pennou ouz an nec'h d'ar vagon, gant eur gwiskad kolo dindanomp, a serviche d'eomp e-giz gwele p'hon deveze c'hcant kousket, hag e-giz taol da boent ar prejou! Bara, kig « marmouz » ha dour sklêr, setu hor c'heusteuenn.

Daoust da-se, n'oa ket re fall hon doare.

Eun eur diskuiz hepken, ha yao en hent adarre, pep a choukad mat a draou war hor c'hein, ken na blegemp dindan ar bec'h. Va faourkéz diskoaz, nag e koustas ker d'ezo en nozvez-se! lavaret ez oa bet d'eomp: — Pemp kilometr hoc'h eus da ober — hag e rejomp ouspenn seiz.

Ac'hac'h! setu digouezet ar baotred a-benn ar fin Eur geriadennig a vro Alzas, el lec'h omp lojet e grignoliou. Pebez kemm, etré ar geriadenn-se hag hor bourkou a Vreiz-Izel! Tiez louz, eur bloumenn goz-noe dirazo, ha kirri a beder rod aman hag a-hont.

Eun ugent bennak a geriadennou evel hounnez, hon eus treuzet, kent digouezet en Alamagn, rak arabat d'eoc'h kredi e vefemp chomet eno da rani: Daou pe dri dervez ehan hepken ha, dao adarre! atao war droad hag e-kreiz an noz, sec'hier war hor c'hein, ha fuzuilh war hor skoaz.

Ober a rejomp endro-man, wardro pemzek kilometr, n'eo ket dre ar méziou, met a dreuz koajou.

TAOLIT EVEZ RAK AR MINOU

Eun abardaez e voe lavaret d'eomp:

— En nozvez a zeu, ez aimp en Alamagn.

Eur skrijadenn a reas an holl soudarded, o klevout ar c'helou-se.

— Taolit evez mat ouz ar minou.

Bez ez eus anezo dre holl; chomit e-kreiz an hent, n'it ket en tiez, arabat da zen kregi e netra. An distera tra: eun taol troad en eur voest sardined, eur geuneudenn o frigasa dindan ho seul..., a zo a-walc'h evit lakaat minou da darza.

Ha ni, neuze, a dreuzas ar pont etre vroadell, a ra an disparti etre Bro-C'hall hag an Alamagn.

A-hed an hent e kavomp toullou, douar duet en

no: aze ez eus bet tarzet minou hag o deus bet lazet meur a soudard.

Kampi a rejomp en eur gêrig, tost a-walc'h ouz harzou ar Frans, d'ezi eun ano, hag a lavaret d'eoc'h nebeudig a dra.

Eno, a-drugare Doue, e c'helljomp digeri an doriou war an tiez, ha kregi en traou, hep aon rak ar minou.

EVEL ER GER... FRIKO D'AR BAOTRED !

Mont a rejomp, me hag eun toulladig kamaraded, en eun ti, chomet kempenn a-walc'h — rak, e c'hellloc'h kredi, e meur a hini, ez oa dija gwall-droet an traou war an tu-eneb... — hag en em lakaat evel er gêr, ha traou endro !

Darn a oa karget da ober ar gegin, ha darn all da lakaat urz e-barz an ti. Pebez lorc'h er baotred, o sonjal e c'hellint, en noz a zeu, kousket e gweleou tomm ha blod, e krampeier brao !

Neuze ivez, e savas bec'h war ar c'hudou yér. Paour kéz yér! Paourkéz kilhelen! Didruet, evel gant lern, e voent taget, lazet ha kempennet, ha taolet er pod da virvi.

Diwar o c'houst, e veze ganeomp eur geusteuenn ken lipous, hag a lakafe, meur a Varijanig beg-fin da c'hlaourenna. Klevit kentoc'h :

Da goania: « Souben dispar, saladenn, kig-yer rostet gant patatez kreienet, avalou, konfitur, kraon, gwin-gwenn ha gwin ruz hag eur beradig « lip-e-bao », d'o c'has d'an traon.

Hag evelse bemdez. Breman, evelato, ez eus ganeomp kig-moc'h, e-lec'h kig-yer, evit chench, hag ivez, o veza m'eo deuet gwall-rouez ar seurt loened-se, dre forz lipat diwarno hor mourrou.

D'ar mare-man zoken, e welan soudarded, o kar-rigellat eur porc'hell bihan war-zu ar gicerez.

Dek dervez penn-da-benn, eo bet padet ganeomp, ar vithez aotrou-se.

RE GAER EVIT PADOUT !

Eur seurt buhez a oa re gaer evit padout. Prestig e weljomp soudarded keiz o tistrei eus an trancheou, eun druez o gwelout gant o baro hir, o dremmou skuizet, o daoulagad beuzet hanter varo gant ar c'hoant kousket hag ar poaniou diwasket, o dilhad diskramailh ha leun a bri hag a bep seurt loustoni. Kousket o deus renket e toullou en douar, hanter-leun a vouilhenn hag a bri, ha chom eno n'ouzoun ket pegeit, e-pad ma kroze ar c'hanoliou ha ma strake ar min-drailherezed, o strinka spont ar maro tro-war-dro....

A-hed an deiz e klevomp kurun ar c'hanoliou-pounner o tisonka tan; strakadennou ar c'hanoliou-krenn, hanter kant metr diouzomp, o tenna war an Alamaned, hag o defe torret kement gwerenn an ti, ma ne vijent ket bet torret dija... cholori ha storlok an tankou o tremen diwar-herr, hag erfin, an tenno min, hag a lavar d'eomp, ez eus adarre meur a soudard o vont dirak Doue.

O! ar minou-se hag a gaver ken stank dre ar vro-man, nag a zroug o deus graet!

EUN DRUEZ !

Bet oun, va-unan, en deiz all, o kerc'hat korf eur paour kêz soudard lazet gant eur min.

E zremm a oa mac'hagnet en eun doare euzus, e zivesker diframmet dioutan ha strinket n'ouzoun ket pegeit, e zilhad freuzet, e gorf dispennet hag hanter-noaz. Eun druez !

Renket hon eus, dougenn ar c'horf mac'hagnet-se, e lakaat war ar c'hravaz, ha dastum an tammou anezan strinket aman hag a-hont.

Evel just e oa nijet e ene eus e gorf, d'ar mare, end-eün ma voe strinket en êr gant ar min.

An dra souezusa avât, eo n'o defe bet droug e-bet, ar c'houec'h den all hag a oa gantan er memes tank, rak bez ez oa hen, eur bleiner tankou.

Eun nebeut euriou goude, eur vioc'h a voe silapet en êr, e mil dammou, war al lec'h hon doa breset hon unan evit dastum korf ar paourkêz soudard !

Eur chans e oa bet evidomp beza gellat en em chacha ac'hano dibistik.

RISKL... HA FIZIANS !

Ano a zo d'eomp da chom aman eur pennadig mat. It da welout, avât, betek pegeit eo gwir ar c'he-lou-se, kemend tall a geleier toull, a red e-touez ar soudarded, ha m'oarvat, e-touez an dud chomet en a-dre.

Da c'hortoz e vez toullet trancheou betek daou var dounder ha stegnet eun druilhac orjal dreinok dirazo, ha den ne loc'h.

Evidon-me a zo dienkrez-kaer, ha prest oun zoken da c'houzantv ar maro gant ar poaniou a zo ouz e heul, mar deo bolontez Doue. Fiziants vras am eus evelato, da veza diwallet gant Santez Teresa 'r Mabiq Jezuz; warnoun eman he metalenn.

Ar pezh a ranker da gaout, dreist holl, eo pasianted. A-drugare Doue, kalz a sonj e vo berr ar brezel. Ha gwir eo? Martezel...

GWASOC'H-GWASA !

Hon tro a zeuas da bignat el linenn genta. Va c'hompagnunez d'in, evelato, a chomas eun tam-mig en a-dre.

Emaomp e-kreiz eur c'hoad, pevar gilometr diouz an Alamaned. Ar boledou a c'hell koueza warnomp ês, ha setu perak e reomp toullou en douar ha warno e lakeomp tri pe bevar gwiskad korfou gwez a a bilomp hag a droc'homp hon-unan e treujennou berr, ha war c'horre e taolomp, evit e-chui, eun decder vat a zouar.

Eno, n'eus aon ebet da gaout rak ar glao, na rak ar boledou kennebeut, da vihana pa gouezont e-kichen. Gwaz-a-ze evidomp, ma kouezont war c'horre !

Al logod, avat, a zo gwall gascus en toullou daonet-man. Pa gouskit, ar c'hoz-friou moan-se ne gouskont ket, hag a ra hillig d'oc'h, pa ne reont ket gwasc'h.

Ni, n'emaomp ket re-fall en hon douarenn. War diou c'holc'hed, mar plij e kouskomp enni, gollc'h-jou kavet ganimp en eur verouri dilezet, e-kichen aman.

Eur wech, evelato, ez eus bet enk warnomp. E-domp o tougen eur soudard klanv gant ar remm, war eur c'hraevaz, pa glevjomp eur c'houtelladenn skiltr, evel trouz an avel en orjal : z z z!!! Eun obuz o tont warnomp diwar-herr!... Ha ni kerent war hor c'hrabanou e-kreiz ar vouilhenn, hag ar c'hlanvour da ober ruilhaig diwar e c'hraevaz, en hor c'hichen.

Ar boled a nijas dreistomp. Met setu eun all... hag eun all... hag eun all c'hoaz! — Va Doue, eman graet ganeomp!... Nann, eur wech c'hoaz hon devoe an eurvad da c'hellout chacha brao hor skasou ganeomp eus an toull fall-se : Eun obuz a oa deut da grenvi, war-hed eur c'hant paz diouzomp...

Kitez e oamp bet gant pep a zaead aon hag eur gwiskad druz a bri ouz hor c'hov.

Me 'lavar d'eoec'h, ni a oa paotred hag a skampe ac'hano pa baouezas ar barrad glao-dir-se, da glask goudor en eul lec'h suroc'h!

KENAVO D'AN TRANCHEOU

Hon tro a zeuas ivez da vont da ziskuiza. Ober a reomp 15, 34 ha 18 kilometr evit mont war hor c'hiz e-pad teir nozvez diouz renk. En eil nozvez hon devoe baleet eus dek eur da c'houec'h eur diouz ar mintin.

Ken skuiz e oamp breman ma voe renket rei d'eomp kirri dre-dan evit an tri-ugent kilometr a-chome ganeomp c'hoaz da ober a-barz tizout al lec'h ma tliemp diskuiza : setu petra eo beza renet gant mistri hag o deus kalon vat. Bennoz Doue d'ezo!

EVEL E BREIZ

Teir sizun hanter omp chomet da ziskuiza tostig da gêr Nancy.

Nebeut a feiz a zo er vro-man hag eur souezenn eo evito gwelout o iliz leun-tenn da sul evit oferenn ar soudarded, ha souezetoc'h e voent c'hoaz o kle-vout kana en eur yez dianav evito.

Ar soudarded a zo aman a zo Bretoned koulz lavaret holl, setu ma vez kanet kantikou brezonek e-pad an oferenn : Adoromp holl ; evit beva gant le-venez — hag evit echui evel e Breiz, e kanomp atao an **Angelus** e brezoneg.

Bez ez eus bet ivez ganeomp eun tammig gouel : kangouennou ha rimadellou a bep seurt, hag evit kloza eun abadenn ken plijadurus hon eus kanet **Bro Goz Ma Zadou**.

O Breiz, ma Bro, me gar ma Bro!...

Mar deo bet trec'het Breiz er brezelioù bras :

He yez a zo bepred ken beo ha biskoaz ;

He c'halon virvidik a lamm c'hoaz 'n he c'hreiz :

Dihunet out breman ma Breiz!

Kenavo ar c'henta tro ha Bennoz Doue war lennerien **Feiz ha Breiz**.

EUR SOUDARD BREIZAD.

HOR C'HENVROIZ ER BREZEL

Kalon Breiz a drid en o c'hreiz

GOUELIOU BREZONEK EN ARME

Edoug miziu du ha kerzu ez eus deut d'eomp kelou eus pep korn eus an armeou, emma hor c'henvroiz oc'h aozat gouelioù brezonek.

Eus ar Secteur ... hor mignon Kerlann a gemenn d'eomp :

Disul ez eus bet eun tammig abadenn etre soudarded ha kanet em eus war goulenn ar c'homandant : **ar Pilhaouer**. Ha dimerc'her da noz, abadenn kamrl brezonek ganeomp adarre : eur paotr eus Plouhineg-Kallag a gane dreist, evel ma oar kana Gwenedou-rien. Goudeze, ar re all a oa lanset! Kanet em eus adarre, war-lerc'h **Kousk** ha traou all, ar **Bro goz ma**

Zadou ; goulennet eo bet diganin skriva ar c'homzou. Eur paotr mat eus Skrignag, Jozef Lagadec, en deus kanet ivez — dre ar fri — **mod ar mene**. Ha breman emacomp o sevel eur gouel brezonek, pæroniet gant ar C'homandant. Eur Breizad penn-kil-ha troad eo, ha brezoneger a-zoare...

Warlerc'h eur gaozeadenn hir am eus bet gantan en deus laketa lenn e «**rapport**» holl gompagnuneziou ar vatailhon eun notenn da glask ar gænerien, ar c'hoarierien hag ar c'hourinerien barrek da rei o narp da sevel eur gouel brezonek eus ar c'henta, war-dro gouelioù Nedeleg.

Ar **Bleun-Brug**, na petra 'ta, en deus roet raktal e skoazell evit ar gouel-se, koulz hag evit hini **I. Chapel** a zegaso d'eomp, goude Nedeleg, eur renta-kont evit hor mignonned.

Yvon Lucia, breur Tincig Lucia, eus Kelc'h Keltiek ar Pelem a zo bet pedet ivez gant e gamaraded, da gana e brezoneg, ar pez en deus grêt kalz a blijadur d'ezo holl ; hag an ofiserien, o welet pegendudius e oa sonioù Breiz-Izel, a bedas eun nebeut deizioù goude, hor c'haner da rei evito eun abadenn all.

Eur soudard all, eus Kelc'h ar Pelem atao, a lavar e klevet **Bro Goz Ma Zadou** o tregerni bemdez en eun tu pe du eus ar vro elec'h m'ema.

Ar **brigadier Gautier**, — eur beleg yaouank — en deus laketa war zav eur gouel brezonek a zo bet kaer kenan : 1200 lur a zo kouezet e kef ar gompagnunez.

Louis Berrehar, eus Skrignag, c'hoarier ar Bleun-Brug, a zo krog ivez da sevel eur gouel all en e «secteur». Pedet eo bet da glask korollerien. Ar gouel-se a vo graet evit rei sikour d'ar soudarded paour da vont e permission.

BREIZ E KEMENT LEC'H MA VEZ BRETONED !

...Aman emacomp pell diouz Breiz-Izel, ha koulskoude etre Bretoned e talc'homp da gomz ha zoken da gana e brezoneg. Ma lavare unan : — « Fei, aman,

ema, ar Bretagne ! — ya, em eus me respontet, Breiz a vez e kement lec'h ma vez Bretoned ! »

SKOL VREZONEK EN ARME

Hor soudarded, hag o ofiserien zoken, a zo troet muioc'h mui da zeski ar brezoneg. Lod, evel re an Naoned, a heul skol vrezonek dre lizer **Ober**.

War harzou Bro-C'hall, ar re o oa arcaok ar brezel e penn ar skolioù brezonek savet e Breiz a gendalc'h gant o labour. Unan anezo a lavar d'eomp e ro kentelioù da baotred Breiz-Uhel. Ar re-man, aketus, a verk war o c'haierigoù, gerioù ha bommoù brezoneg, ha tamm ha tamm e teuont da gomz braoik a-walc'h yez Breiz.

AR BREZONEG N'EO KET TOST DA VERVEL !...

...a lavar d'eomp hor c'henlabourer **J. Fichoux**, mobilizet ivez, ha person war an hevelep tro, en eur barrez vihan eus al Lorren. — Aman emezan, en diou gompagnunez ne 'z eus koulz lavaret nemet Bretoned koajou al Lorren a dregern hiviziken gant komzou brezonek. D'ar zul, e kanomp e brezoneg epad an oferenncu.

Yez Breiz n'eo ket tost da vervel : hor c'henvroiz a zo laouen ha lorc'hus ouz he c'homz hag hen ober a reont gant kalz a garantez, zoken re Paris !

N'EUS KET BET EUR VRO ALL KEN GWASKET HAG HON HINI !

Hizio eo bet liadet Oferenn ar re varo er brezel. An aluzenner en deus diskleriet n'eus ket bet eur vro all ker gwasket hag hon hini er brezel diweza. Lavaret en deus bet en doa roet sakramant an nouenn d'eur Breizad gwall-dizet. Henman ne gave ket d'ezan e vije bet marvet eun nebeut eurveziou warlerc'h er c'hontrol, lavarout a rae :

— « Laouen oun o sonjal n'oun ket gwall-dizet, eun druez e vije bet, sonjit, aotrou aluzenner, du-man, o konta va breudeur ha va breudeur-kaer me a vije bet an **dekvot** da veza lazeta er brezel-man. »

Pebz kalvar evit hor c'henvroiz. Gounezet o deus
ouspenn ar Baradoz, ar gwir striz da virout o breiza-
delez evit ar rummadou da zont war o lerc'h.

J.

EVEL AR VRENNIGEN OUZ AR ROC'H...

Renner **Feiz ha Breiz** en deus bet er miz tremen ar
gartenn-man digant eur strollad Bretoned eus Skol ar
Zoudarded e Paris :

Eun tolpad Breiziz a sonj en o Bro, a gas holl war
eun dro o gourc'hemennou karantezus d'ar beleg
gredus en deus labouret kement ha kement evit la-
var hon tud koz.

A. Le Marouille, Rimpot, Jorj ar Mee, Yann Fouéré,
Mauger, Yann ar Beg, Korantin ar Pap, Kere, Koant,
J. ar Bihan, A. Hamon, G. de Bæcker, hag all...

Renner **Feiz ha Breiz** a drugarekaat ar Vretoned-se a
jom start ouz yez o bro evel ar vrennigenn ouz ar
roc'h. Nann, hor brezoneg n'eo ket maro c'hoaz !

Eur frealzidigez eo gwelet hor c'henvroiz dindan an
armou o terc'hel spered Breiz ken beo en o c'hreiz.

Notennou

FEIZ HA BREIZ A ZO RE VIHAN C'HOAZ

Eleiz a liziri hag a skridou all a zo digouezet ga-
neomp, leun a dalvoudegez, eun dudi d'o lenn evel
re : Yann-Thomas ar Ravalleg, Pichon, P. Loyan, F.
Ollivier...

Evit gellout o lakat holl e vije bet red kaout eur
Feiz ha Breiz eun hanter brasoc'h eget henman.

War hon niverenn a zeu, hag en devezo 32 bajenn
c'hoaz, ma 'z omp skoazellet mat gant holl lennerien,
e lennoc'h :

Kalon, gant Yann Gorrikan . Neuze e komprenis e
oa diank d'in an dra reta da gaout evit beza eur gwir
Vreizad, gant Yann Thomas ar Ravalleg — Gwer-
c'hez Czestochowa, Folgoat ar Pologn — Ar Ger, gant
Tintin Anna — Eur pennad digant ar skrivagner yaou-

ank Divi Kenan Kenan, h. a...
Met eur wad... kozzellit !

COLO AN NIVERENN-MAN *

Ar Mabig Jezuz a weler warni a zo tennet eus
taolenn an Tiegezh santel, livet gant an arzour breizat
Xavier de Langlais, e chapel keltiek sant Josef La-
nuon !

Penn ar Mabig Jezuz-se a zo, hep gaout unan eus
ar re gaera a weler dre taolennou ar bed. Eun enor
bras eo evidomp-ni, Bretoned, kaout eun arzour ken
dournet hag hor c'henvroad **X. de Langlais**.

EUR SKOUER VAT

D'an 23 a viz du, en deus an A. Omnes, mestr-skol
e Plougousskan, digoret e skol vrezonek ; da yaou eo
e vez graet ar skol-se, da 9 eur nemet kart evid an
merched ha da 10 eur evid ar baotred.

Padout a ray ar skol-se betek mezeven hag er miz-
se e vezo barnet ar vugale war an deskadurez o
devezo tapet edoug ar bloaz ha roet d'ezo eun tes-
tenn studi.

Eur skouer vat da heulia e pep parrez.

BÉCASSINE ADARRE !

Souezet bras omp o lenn war eur gazetenn c'hallek :
Le Jour-Echo de Paris (2-12-39) eun embann evit eul
leor nevez : *Bécassine en roulotte* !

Manrus eo evelato e lezfed tud a zo da ober goap
eus ar Vretoned, p'ema o bugale, o frijoug, hag o
brendeuz erbrezel !

Evit gounit arc'hant e saotrer enor merched Breiz,
tud a galon, evel ma lavar ker brao hor c'henlabourer
L. B. en niverenn-man. Ar poltred a ra anezo eo an
hini gwirion ha nann an hini a vez grêt gant tud Paris.

Pa ouezint an dra-se, hon deuteed a vezo dleeet
d'ezo soulenn ouz ar c'houarnamant enebi ouz ar re o
gendale'h en amzer ar brezel-man da zismegansi mam-
mou prijoug ha c'hoarezed a re a zo war linenn an tan.

N'eo ket *Bécassine en roulotte* eo a dleomp gwelout,
ni Bretoned, met... *Bécassine* en prison !

HAG E ROOC'H 2 WENNEG BEMDEZ

Eur wech c'hoaz, evit diskouez d'eoc'h 'lennerien ger, e fell d'eomp, kousto pe gousto d'erc'hel FEIZ HA BREIZ en he zav, hon eus grêt eun niverenn Nedeleg a 32 bajenn. Red mat e vezo d'ar re ac'hanoc'h chomet er ger rei d'eomp eur skoazell gwirion, rak ar bloaz-man a vezo tennoc'h c'hoaz evit ar c'helaouennou brezonek, evit daou abeg :

I. Kresk brâs a zo war ar paper dreist-holl : 40%.

II. Diesoc'h eo d'eomp ober embann evit hor c'helaouenn en amzer-brezel-man.

Darn a lavaro marteze : Neuze, chomit a-zav, ken na deuo en dro eun amzer welloc'h.

Nann ! n'omp ket evit ober an dra-se ! Magadurez ar spered a zo ken rei hag hini ar c'horf. Hag ouspenn, hirio, muioc'h eget dec'h ar Vretoned a dle d'erc'hel start da yez o zud koz. Hon Tad Santel ar Pab her goulenn ouzomp, rak n'eo ket o tec'het diwar roudou hon Tadou eo e vezimp gwelloc'h kristenien ; evit kement-se e rankomp lenn ha lenn brezonég !

Hor c'henvroiz dindan an armou, a ziskouez d'eomp e pep doare koulz an ofiserien evel ar zoudarded hag ar vartoloded e rank ar brezoneg beza miret, rak ar yez eo ar pep gwella eus ar pezh a ra ar ouenn ; ar yez eo ene ar vro.

Daoust, ha ne vezimp ket gouest da ober eveldo ? Eo, pe mezus e vefe d'eomp ! Hiviziken, priz niverenn FEIZ HA BREIZ a zo 6 real hag hini ar goumanant-bloaz : 18 lur. Pa gemerer 5 niverenn a-gevred d'an nebeuta : 15 lur pep goumanant.

Fizians hon eus e talc'ho pep hini d'e goumanant rak klevit mat :

Evit gellout beza sur da badout, FEIZ HA BREIZ a dle kaout 500 lenner all edoua miz anver.

An dra-se a zo rei a leveroc'h ? Nann. Petra eo 18 lur e gwirionez pa 'z eus hano eus yez eur vro, hag eur yez ken kaer hag ar brezoneg !

Eur goumanant-bloaz : 18 lur, pe 6 real ar miz, pe 1 gwenneg bemdez !

— 82 —

...EVIT AR BREZONEG ?

Daou goumanant : Eur skoed ar miz pe 2 wenneg bemdez !

Klevit mat : pe seurt barnedigez a zougo warnoc'h an Istor diwezataoc'h pa vezo gwelet n'eus ket bet kavet er bloaz 1940, 1000 Breizad, 500 zoken, war 2 VILLON, gouest da harpa ar brezoneg, en eur rei eur gwenneg pe 2 bemdez epad eur bloaz ?...

Daoust ha ne vezo ket peadra da ruzia gant ar ver ? 2 wenneg bemdez, evit yez ar vro ! Daoust d'an amzeriou kalet-man, e tispigner, hep gaou, ouspenn 2 wenneg e traou ha n'int ket tost da gaout talvoudegez eur yez !

Kenvroiz karet chomet er ger, c'houi a glevo hor galvaderenn. Evit ma vezo aesoc'h d'eoc'h hon harpa, e kavoc'h en niverenn-man eur gartenn-bost da zistrei d'eomp, ha fizians hon eus, e figouezo gameomp, nann 10, pe 20 kartenn evelse, met 500 — pe FEIZ HA BREIZ a gouezo .. gant unan pe zaou koumanant warno. Gouest oc'h da ober an dra-se gant : eun tamm karantez ha doujans evit yez ho Tadou, a dle chom beo koulz hag hini Poloniz, Tchekiz hag holl poblou bihan all ar bed.

Ha neuze en amzer da zont, koulz hag er pempvet kantved e vezo gelllet lavaret gant ar barz Taliesin

Hon Doue a Garomp
Hor yez a viromp

Y. V. PERROT Rener FEIZ HA BREIZ

Lenn ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg)	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant ERNAULT (Prudhomme)	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon)....	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I)	10 fr.
JAFRENNOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)....	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti VALLÉE, 37, rue St-Benoît, St-Brieg) hep gériadur Pep levrenn gant gériadur	3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn.....	8 fr.

Eur c'hrouadurig war ar plouz,
 En eur c'hraou-fañ,
 Skedus e dal, a gousk didrouz,
 En noz du-dall.

Fulennou'erc'h a gouez, a nij
 Gant an avel ;
 Er c'hraouig yen, Jezuz a skrij
 En e gavel.

Eun azen rouz, eun ejenn briz
 Warnañ a c'houez,
 Er-méz e yud eun avel griz
 E beg ar gwez.

Elez e-leiz, a gan, a red
 Dre an oabl glas ;
 « Enor-ha gloar da Vestr ar hed,
 « En noz yen, klas.

« Pastored, paour, na spontit ket,
 « Du-hont, divrud,
 « En nozvez-mañ ganet eo bet
 « Salven an dud.

« Selaouit-ta ; kerzit buan,
 « Jezuz ho kalv,
 « It, adorit 'r Mabig-Bian ;
 « Heñ eo ho salv. »

Mabig-Jezuz, klevit ervat
 Bugale Vreiz.
 Skuilhit lieñnoz war thoñ bro vat,
 Harpit he Feiz.

LAOUENANIG BREIZ

Ti koz L'OLIEROU

L'HOSTIS & JORDES, Successeurs

18 - 27 Rue Louis Pasteur BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brene, dalc'hit sonj eo en
 HON TI eo e kavoc'h ato ar muia da zibab hag an dessinou
 nevesa e mouchoueroù ha tavancheroù brodet.

SEIZ MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus
 forz pehini all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roet e mar-
 c'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou niverus diwar
 diskouez a c'hartenn.

Moulezet Bro-Leon, ru Lafayette, Landerne. — Ar Merour : H. Caouissin.